

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Præmittitur quod apud omnes est certum, & realis sentiis, vera
eligitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

manere efficiuntur; & Domini salus, quā nos salvos facit. Quibus
circa fides Iesu Christi, quā nos fideles facit. Quibus
verbis significat, charitatem, quā Deum diligimus
actu, vel habitu, non esse illam ipsam, mi-
nus quā fidem; quā in illum credimus, &
utramque esse nobis æquē intrinsecam & inhæ-
rentem.

Quærent hinc aliqui, utrum Deus de absoluta
potentia possit immediate per seipsum supplere
vices habitus charitatis; sed cum hæc questio
similis sit illi, quæ in Tractatu de visione beati-
fica agitari solet, an scilicet Deus possit imme-
diate per seipsum vices luminis gloriæ gerere,
ab illa in præfenti abstinemus, ne eadem sæpius
& inutiliter repetamus.

ARTICULUS III.

Quodnam sit objectum formale charitatis?

§. I.

*Præmittitur quod apud omnes est certum, & relatis
sententijs, vera eligitur.*

Suppono tanquam certum, objectum formale
Charitatis esse bonitatem divinam, non prout
nobis bonam & commodam, sed prout bonam
Deo, ipsiq; convenientem.

Prima pars hujus suppositionis patet: Charitas
enim est virtus Theologica: Sed virtus Theo-
logica circa Deum versatur: Ergo charitas
Deum ut proprium objectum respicit. Et cum
charitas amor sit, & objectum amoris sit bo-
num, ideo Deum ut bonum, seu divinam boni-
tatem, ut proprium objectum attingit.

Secunda etiam pars non est minus evidens:
Nam in hoc amor concupiscentiæ differt ab a-
more amicitiae, quod ille terminatur ad bonum,
quatenus utile amanti; iste vero bonum amici
respicit, prout illi conveniens est: Sed charitas
est vera inter homines & Deum amicitia, ut art.
1. ostendimus: Ergo ad divinam bonitatem, non
prout nobis commodam, sed prout Deo conve-
nientem, terminatur.

Hæc sunt certa & indubitata apud omnes,
sed cum divina bonitas tripliciter possit usur-
pari, nempe pro bonitate solius naturæ divinæ,
ut ab attributis virtualiter distincta; vel pro
bonitate divinæ, omnem Dei perfectionem
transcendentem; vel etiam pro bonitate divinæ,
ut analogicè communi divinæ per essentiam,
quæ in solo Deo reperitur; & divinæ per parti-
cipationem, quæ in creaturis relucet: juxta tri-
plex circa propositam difficultatem circumfer-
tur opinio. Prima docet objectum formale cha-
ritatis esse bonitatem divinam, prout analogi-
cè communem divinæ per essentiam, & divinæ
per participationem. Secunda bonitatem divi-
nam, ut per transcendentiam, divinæ naturæ,
attributis, & relationibus communem, pro ob-
jecto formali & specificativo charitatis assignat.
Tertia vero contendit ejus objectum formale
esse bonitatem solius naturæ Dei, ut ab attributis
& relationibus virtualiter distincta; relatio-
nes vero, & attributa, esse modos, aut comple-
menta illius. Primus dicendi modus est Suaris
hic disput. 1. sect. 3. conclus. 4. quem plures ex
Recentioribus sequuntur. Secundus Granadi

& Hurtado, quibus favet Cajetanus hic art. 4.
ubi insinuare videtur bonitatem Dei, prout co-
alescentem ex omni perfectione divina, esse ob-
jectum formale charitatis. Tertius vero doce-
tur communiter à Thomistis. Cum quibus

Dico primò, objectum formale & primum
charitatis non est divina bonitas, ut communis
analogicè bonitati divinæ per essentiam, & di-
vinæ per participationem.

Probatur primò: Juxta D. Thomam hic art.
4. bonum divinum, prout est beatitudinis ob-
jectum, est objectum formale charitatis (cujus
doctrina vera & communis explicatio & intelli-
gentia est, id ipsum quod sub ratione veri est ob-
jectum beatitudinis, sub ratione boni esse ob-
jectum charitatis): Sed primum & formale ob-
jectum beatitudinis, non est verum divinum, ab-
strahens à divino per essentiam, & per parti-
cipationem, sed divinum per essentiam; cum om-
nes creaturæ sint extra objectum primum
beatitudinis, & ad secundarium spectent, ut
communiter docent Theologi in Tractatu de
visione beata: Ergo objectum formale charita-
tis non est bonitas divina, analogicè communis
divinæ per essentiam, & per participationem,
sed bonitas divina per essentiam.

Probatur secundò conclusio: Charitas no-
stra est formalis participatio charitatis, quā
Deus seipsum diligit: Sed charitas Dei non ha-
bet pro objecto formali bonitatem divinam,
Deo & creaturis analogicè communem, sed so-
lam bonitatem divinam per essentiam: Ergo
nec charitas nostra. Major est certa: Minor ve-
ro patet ex his quæ in Tractatu de voluntate Dei,
disp. 2. art. 1. docuimus: ibi enim fuse ostendi-
mus, objectum formale motivum & terminati-
vum voluntatis divinæ, subindeq; charitatis in-
creatæ Dei, esse solam bonitatem divinam & in-
creatam, non autem bonum in communi, ut à
creato & increato abstrahens.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Quia lumen gloriæ est formalis participatio lu-
minis intellectus divini, quod non specificatur
à creaturis, sed ab essentia divina, rectè inferitur,
lumen gloriæ creatum suam specificationem
non à creaturis, sed ab essentia divina desume-
re; & quia Theologia nostra est participatio
scientiæ Dei & beatorum, quæ non creaturas,
sed Deum, ut objectum formale respiciunt, re-
ctè colligitur solum Deum esse objectum for-
male Theologiæ, non verò ens creatum, vel ens
ut sic, prout analogicè commune creato & in-
creato; ut patet ex dictis in disputatione pro-
cedenti Theologiæ: Ergo similiter ex eo quod
charitas nostra sit formalis participatio charita-
tis quā Deus seipsum diligit, & charitas Dei in-
creata non habeat pro objecto formali bonita-
tem divinam, Deo & creaturis analogicè com-
munem; evidenter sequitur objectum formale
nostræ charitatis, non esse bonitatem divinam,
ut communem analogicè bonitati divinæ per
essentiam, & divinæ per participationem, sed
solam bonitatem Dei increatum, & divinam
per essentiam.

Probatur tertio conclusio aliâ ratione, quam
loco citato Tractatus de voluntate Dei insinua-
vimus: Virtus Theologica habet Deum pro ob-
jecto formali & primario, non verò aliquid co-
mune Deo & creaturis: Sed charitas est virtus
Theologica, & inter omnes præcipua: Ergo
formale objectum illius est bonitas increata, &
non

non bonitas divina creata & increata analogice communis.

41. Dices, Ad rationem virtutis Theologicae sufficere quod habeat Deum pro objecto principali, non autem requiri, quod aliquid increatum sit formale & primum illius objectum.

Sed contra: Denominatio virtutis Theologicae ab eius objecto specificativo sumitur: Sed objectum virtutem specificans, non est objectum principale, sed primum, & formale: Ergo ad rationem virtutis Theologicae non sufficit quod objectum principale sit Deus, sed requiritur quod aliud increatum, ut objectum formale & primum respiciat. Idque patet in fide, & spe: non enim solum objectum principale, sed etiam formale & primum illarum virtutum est aliquid divinum & increatum, non vero aliquid analogice commune Deo & creaturis, ut ex supra dictis patet. Unde ex Suarez sententia sequitur, fidem, & spem, in linea virtutis Theologicae, esse praestantiores charitate, quod est absurdum. Sequela patet: Nam perfectio virtutum sumitur ex perfectione objecti specificantis: At si objectum formale charitatis esset abstrahens a creato & increato, objectum formale fidei & spei, utpote quid increatum, objectum formale charitatis excederet: Ergo charitas non esset virtutum Theologicarum praestantissima, sed fidei & spei inferior, imo & religioni, cum ejus objectum formale sit increata Dei excellentia, ut aliqui probabiliter existimant.

42. Denique suaderi potest conclusio, evertendo praeceptum adversariorum fundamentum: Ideo enim illi objectum formale & specificativum charitatis in bonitate divina, ut communi analogice bonitati divinae per essentiam, & divinae per participationem, constituunt, ut salvem charitatem Deum & proximum amabiliter diligere: Sed hoc salvatur, admissio etiam quod charitas creata solam bonitatem increatam & divinam per essentiam, ut objectum formale & specificativum respiciat: Ergo praeceptum Adversariorum fundamentum ruit. Minor probatur: Charitas Dei increata, est vera amicitia, non solum respectu Dei, & Personarum Divinarum, sed etiam respectu Angelorum & hominum: & tamen illa non habet pro objecto formali bonitatem Deo & creaturis analogice communem, sed solam bonitatem Dei increatam: Ergo similiter charitas nostra, quae est illius formalis participatio, Deum & proximum amabiliter diligit, licet solam bonitatem increatam, & divinam per essentiam, ut objectum formale respiciat.

43. Dico secundò: Bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, seu coalescens ex omni perfectione divina, non est objectum formale charitatis, sed bonitas solius naturae divinae, ut ab attributis virtualiter distincta.

Haec conclusio sequitur ex fundamentis in praecedenti statutis: nam ut ex D. Thoma ostendimus, objectum formale charitatis, est divina bonitas, ut Deum constituens in ratione ultimi finis: Atqui bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, non constituit Deum in ratione ultimi finis, sed bonitas solius naturae divinae, ut ab attributis & relationibus virtualiter distincta: cum ratione illius omnia ad Deum ordinentur, formali aut virtuali ordinatione, & ipsa aliquo ex illis modis ad nihil ordinari possit: Ergo bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, non est objectum formale

charitatis, sed bonitas solius naturae divinae, ut ab attributis virtualiter distincta.

Confirmatur: Idipsum quod sub ratione veri est objectum formale beatitudinis, sub ratione boni est objectum charitatis, ut ex eodem D. Doctore supra vidimus: Ad primum & formale objectum beatitudinis, non est verum divinum, ut transcendens relationes, & attributa, sed sola veritas naturae divinae: cum relationes & attributa pertineant solum ad objectum secundarium visionis beatificae, vel potius sint modis complementa, aut proprietates objecti formalis & primarij, ut in Tractatu de visione beata ostensum est: Ergo bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, non est objectum formale charitatis, sed bonitas solius naturae divinae, ut ab attributis virtualiter distincta.

Potest insuper probari conclusio hac ratione: Bonitas divina specificans charitatem est etiam nedum formaliter, verum etiam virtualiter, sicut D. Thomas probans hic art. 5. unitatem charitatis ex unitate bonitatis divinae, non omnino exactè id probaret; cum virtualis objectiva diversitas sufficiens sit ad distinctionem habitus: At si bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, esset objectum formale charitatis, non esset virtualiter una, sed multiplex: cum attributa divina tum inter se, tum ab essentia divina virtualiter distinguantur: Ergo objectum formale charitatis non est bonitas divina, ut omnem Dei perfectionem transcendens, sed bonitas solius naturae divinae, ut ab attributis virtualiter distincta.

Tertiò suaderi potest conclusio specialiter contra Cajetanum, afferentem bonitatem divinam, prout coalescentem ex omni perfectione divina, esse objectum formale & motivum charitatis: Natura Dei ut ab attributis distincta, est ratio sui potens movere ad actum charitatis: Ergo bonitas Dei, ut coalescens collectivè ex omni perfectione divina, non est motivum necessarium ad actum charitatis. Consequentia est evidens: nam si omnis divinae perfectionis collectio esset necessaria pro motivo ad dilectionem amicabilem Dei, non ingrediente formaliter omni divina perfectione in motivo dilectionis, dilectio Dei amicabile non posset subsistere. Antecedens autem ostenditur primò. Natura Divina est bonum infinitum in propria linea formaliter, & in omni virtualiter: Sed bonitas sic infinita est sufficiens motivum dilectionis Dei super omnia: Ergo natura Dei, ut ab attributis distincta, est ratio sui potens movere ad actum charitatis.

Secundò probatur idem Antecedens: Participatio sola naturae divinae, ut distincta ab attributis, constituit sufficienter justos in ratione objecti dilectionis Dei perfectè amicabilis: Ergo natura ipsa Dei, ut ab attributis distincta, ratione sui constituit Deum in ratione objecti diligibilis, dilectione amicali, a nobis.

Tertiò: Dilectio Dei, ratione naturae divinae, est dilectio perfectissima propter ipsum, cum sit propter id quo Deus metaphysicè constituitur: At dilectio amicabile est dilectio objecti propter ipsum: Ergo dilectio habens pro motivo ipsam naturam divinam, prout distinctam ab attributis, est dilectio perfectissime amicabilis: & consequenter sola natura divina, ut distincta ab attributis, est sufficiens motivum charitatis.

Quartò:

Quarto: Si per impossibile natura divina sine A
omni alia perfectione attributa maneret, Deus
posset ratione illius diligere super omnia: Ergo na-
tura divina ratione sui, & ut distincta ab attri-
butis, est sufficiens dilectionis & charitatis mo-
tivum.

Denique probatur conclusio, destruendo præ-
cipuum adversæ sententiæ fundamentum. Si ob-
jectionem aliquam bonitas divina, ut omnia Dei
attributa transcendens, seu ut coalescens ex o-
mni perfectione divina, esset formale objectum
charitatis, maxime quia motivum charitatis est
bonitas Dei, ut est in se a parte rei, qualiter om-
nem Dei perfectionem sibi identificat formaliter:
Sed hæc ratio nulla est: Ergo &c. Major
continet præcipuum Adversariorum fundamen-
tum: Minor verò probatur primò. Objectum
motivum intellectus divini est divina essentia
ut est in se, & tamen non omnis perfectio Dei,
cum illo identificata est motivum divini intel-
lectus, sed sola natura Dei sub conceptu naturæ,
ut in Tractatu de attributis fuisse ostendimus:
Ergo ex eo quod bonitas divina ut est in se sit
objectum formale charitatis, non sequitur om-
nem perfectionem divinam, cum illa identifica-
tam, esse pariter formale charitatis motivum.

Secundò probatur eadem Minor: Divina Es-
sentia ut in se unitur beatorum mentibus per
modum speciei, & tamen non omnis divina for-
malitas, identificata essentia, ipsis per modum
speciei conjungitur; ut patet in relationibus di-
vinis, quæ ratione propriæ differentia relativi-
tatis speciei non gerunt, ut in Tractatu de vi-
sione beata ostensum est: Ergo quamvis bonitas
divina ut in se sit objectum formale charitatis,
non sequitur omnem Dei perfectionem, aut
formaliter ipsi identificatam, esse charitatis
motivum, seu formale objectum.

Tertiò: Essentia Divina, prout in se, non so-
lam cum attributis, sed etiam cum relationibus
identificatur formaliter, & tamen relationes,
ratione illius quod addunt ad essentiam, non
sunt charitatis motivum, seu formale objectum,
ut fateretur Granado: Ergo idem est de attributis.

Quarto, Divina Essentia prout in se identifica-
tur cum omni perfectione Dei, non solum ut
est author supernaturalis, sed etiam ut est au-
thor naturæ, & tamen bonitas Dei, ut authoris
naturalis, non ingreditur formaliter motivum,
seu objectum formale charitatis; cum charitas
sit amor Dei ut authoris & finis supernaturalis:
Ergo ex identificatione divinæ essentia cum o-
mni perfectione divina, non sequitur quod si
divina essentia sumpta prout in se sit motivum
charitatis, omnis divina perfectio sit etiam mo-
tivum seu objectum formale illius.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijciunt primò contra primam conclusio-
nem: Bonitas supernaturalis divina, crea-
ta & increata communis, est potens specificare
aliquem habitum per se infusum: At non alium
quam habitum charitatis: Ergo objectum for-
male specificativum charitatis est huiusmodi
bonitas, non verò bonitas increata & divina per
essentiam. Minor videtur certa, Major verò
ostenditur primò. Si bonitas supernaturalis di-
vina, creata & increata analogice communis,
non possit unum habitum per se infusum specifi-
care, maxime ob defectum unitatis: At ex isto

capite non repugnat; cum ad unitatem specifi-
cam habitus sufficiat analogia unitas in objecto,
ut constat in ente, analogice tantum uno, speci-
ficante habitum Metaphysicæ, qui est specie a-
tomata unus: Ergo bonitas divina, creata & in-
creata analogice communis, potest specificare
aliquam virtutem per se infusam. Probatur se-
cundò eadem Major: Objectum potens speci-
ficare actum supernaturalem honestum, potest
etiam unam virtutem specificare, cum pro om-
ni actu supernaturali eliciendo, possibilis sit su-
pernaturalis virtus, ab actu immediate specifi-
cata, & ab objecto mediate: Sed bonitas divina,
ut creata & increata analogice communis, cum
ut sic sit diligibilis, potest terminare, subindeq;
specificare, actum supernaturalem specie u-
num: Ergo & habitum.

Aliqui Authores, ut ab hac difficultate se ex-
pediant, dicunt, quod sicut voluntas vivendi
honestè, seu sequendi bonum honestum in
communi, ab aliqua virtute morali innominata
elicitur; ita actus, quo quis diligit bonitatem
supernaturalem divinam, ut creata & increata
analogice communem, à quadam virtute su-
pernaturali & innominata procedit.

Sed in primis hæc solutio falsum supponit:
Nam ut ostendimus in Tractatu de moralitate
actuum humanorum, ad eliciendum hunc actum,
Volo honestè & iudiciòse vivere, nullus requiritur
habitus; quia ad amandum bonum honestum
naturale in communi, sufficit sola voluntas,
quæ, hoc ipso quod est potentia appetitiva ra-
tionalis, suapte naturâ inclinatur in bonum cõ-
sonum naturæ rationali ut sic, in quo ut tali nul-
la est difficultas.

Deinde, si constituenda sit virtus aliqua in-
nominata ad attingendam bonitatem superna-
turalem divinam, ut creata & increata analo-
gice communem, etiam admittenda erit virtus
innominata, ad attingendam rationem iusti, ab-
strahentis à iusto cõmutativo, distributivo, &
legali, & aliam ad diligendum bonum divinum,
ut commune bonitati Dei prout est conveniens
ipsi, & prout est nobis conveniens; & sic super-
flua erunt virtutes spei & charitatis, quia actus
charitatis & spei poterunt ab illa virtute elici:
quæ omnia sunt plusquam absurda, & in Theo-
logia penitus inaudita. Unde hac solutione re-
jecta.

Respondeo primò negando Majorem: licet
enim habitus ad suam specificationem non petant
in objectis atomam unitatem, non tamen in illis
tantam amplitudinem admittunt, quantum ad-
mittunt potentia; cumq; maxima amplitudo,
quam potentia in suis objectis permittunt, sit
illa quæ ad Deum & ad creaturas extenditur,
consequens sit, quod bonitas Deo & creaturis
analogice communis, non possit in sui commu-
nitate specificare habitum unius virtutis. Ex
quo ad primam probationem Majoris patet so-
lutio. Nec obstat habitum metaphysicæ specifi-
cari ab ente, quod est Deo & creaturis analo-
gice commune: non enim specificatur ab ente,
si prout subest speciali abstractioni, nempe à
materia singulari, sensibili, & intelligibili, quæ
abstrahit non est omnibus communis; &
ideo ad omnia considerata sub proprijs ratio-
nibus & differentiis non extenditur: eo autem
ipso quod aliqua virtus infusa specificaretur à
bonitate divina, creata & increata analogice
communi, omnem bonitatem posset secundum